

Fagskolen i Østfold

Studieplan 2018-2020
**Helse, aldring og aktiv
omsorg**
60 studiepoeng

Revidert 31.05.2018

Innholdsfortegnelse

1. Innledning.....	2
2. Forventet læringsutbytte	3
2.1 Kunnskaper	3
2.2 Ferdigheter	3
2.3 Generell kompetanse	4
3. Opptakskrav.....	4
4. Tekniske forutsetninger	5
5. Studietilbudets oppbygging og innhold	5
5.1 Omfang.....	5
5.2 Innhold og organisering.....	6
6. Læringsformer	6
7. Praksis.....	8
8. Evaluering.....	11
9. Vurdering.....	11
9.1 Vurdering av praksis	12
9.2 Mappevurdering.....	12
9.3 Vurdering av hovedprosjektet.....	13
10. Eksamen	13
11. Dokumentasjon	14
11.1 Vitnemål	14
11.2. Karakterutskrift	14
12. Litteratur.....	14
Vedlegg 1 Emnebeskrivelser	15
Emne 1: Felles innholdsdel.....	15
Emne 2: Helsefremmende og sykdomsforebyggende arbeid.....	18
Emne 3: Behandling, pleie og omsorg ved sykdom, skader og funksjonsnedsettelse	21
Emne 4: Organisering, system og ledelse	24
Emne 5 Hovedprosjekt	26

1. Innledning

Hovedmålsettingen for fagskoleutdanning i helse- og oppvekstfag

Studieplanen Helse, aldring og aktiv omsorg ved fagskolen i Østfold bygger på anbefalt «Nasjonal plan for fagskoleutdanning i Helse, aldring og aktiv omsorg» som ble godkjent av Nasjonalt utvalg for fagskoleutdanning i helse- og oppvekstfag 4. februar 2011. Planen ble revidert 31.12.2017. Denne fagskoleutdanningen skal sikre den enkeltes, samfunnets og arbeidslivets behov for kompetanse i tråd med dagens og framtidens oppgaver og utfordringer innen eldreomsorg.

Med fagskoleutdanning menes yrkesrettede utdanninger som bygger på videregående opplæring eller tilsvarende realkompetanse. Med yrkesrettet utdanning menes utdanning som gir kompetanse som kan tas i bruk i arbeidslivet uten ytterligere generelle opplæringstiltak.

Den fagspesifikke, nasjonale planen gir rammene hvor tilbyder utarbeider mer detaljert studieplan for utdanningen i samsvar med gjeldende læringsutbyttebeskrivelser. Dette skal sikre et nasjonalt faglig nivå slik at utdanningene framstår som enhetlige og gjenkjennelige, uavhengig av tilbyder. Nasjonalt planverk skal også sikre at utdanningene nivåmessig er i overensstemmelse med tilsvarende utdanninger internasjonalt jfr. Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk / European Qualification Framework.

Overordnet mål for fagskoleutdanningene i helse- og oppvekstfag er å utdanne reflekterte yrkesutøvere, med høy yrkesetisk standard som tar initiativ til å planlegge, organisere og iverksette tiltak i samarbeid med tjenesteytere og brukere/ pasienter. Fagskoleutdanningene skal sikre den enkeltes, samfunnets og arbeidslivets behov for ny kompetanse i tråd med nye oppgaver og utfordringer innen helse- og oppvekstsektoren.

Studieplanen i helse, aldring og aktiv omsorg er bygget over samme lest som andre fagskoleutdanninger i helse- og oppvekstfag, med felles emne 1. Dette skal bidra til at studentene utvikler nødvendig kunnskap og forståelse i en felles referanseramme for yrkesutøvere i helse- og oppvekstfaglig yrkesutøvelse. Denne referanserammen skal danne basis for utvikling av felles holdninger og ferdigheter. En sentral begrunnelse for en felles del er også ønsket om et bedre samarbeid mellom ansatte innen helse- og sosialsektoren. I tillegg er det et mål at studenten oppnår bred kompetanse på tvers av faggrensene. Fag og emneområdene i emne 1 danner basis og skal videreføres i de enkelte fagspesifikke emnene 2- 4.

Begrunnelse for fagskoleutdanning i helse, aldring og aktiv omsorg, 60 studiepoeng

Regjeringens plan for omsorgsfeltet 2015-2020 «*Omsorg 2020*» omfatter prioriterte områder i regjeringsplattformen. Denne planen følger opp om Meld. St. 29 «*Morgendagens omsorg*» (2012-2013) og beskriver viktige tiltak som skal bidra til å styrke kvaliteten og kompetansen i omsorgstjenestene. I planen står det at for å sikre bærekraftige og gode tjenester, vil det være behov for faglig omstilling og en heving av det faglige nivået i helse- og omsorgs-tjenesten, blant annet gjennom å øke andelen personell med helse- og sosialfaglig utdanning, skape større faglig bredde, med flere faggrupper og økt vekt på tverrfaglig arbeid. Den demografiske utviklingen tilsier at antall eldre vil øke i fremtiden. Noe av utfordringene man ser hos de eldre er kroniske og sammensatte lidelser og det å ivareta de eldres behov kan være en utfordring. Mange eldre har flere sykdommer og skader med varierende grad av nedsatt funksjonsevne. Forekomst av sykdom og skader øker med økt alder, og antall personer med demenssykdom vil øke i årene framover.

Fagskoleutdanningen Helse, aldring og aktiv omsorg ved fagskolen i Østfold har som mål at studenten etter fullført utdanning skal kunne anvende kunnskap om den eldre til å delta i behandling, pleie og omsorg og til å planlegge og iverksette tiltak som ivaretar pasientens behov

både i og utenfor institusjon. Utdanningen bidrar til at yrkesutøveren får økt kunnskap om helsefremmende og sykdomsforebyggende arbeid samt rehabilitering. Studiet legger vekt på temaer som normal aldring, somatiske sykdommer, skader og funksjonsnedsettelse, forvirringstilstander, demens og psykiske lidelser hos eldre. Studiet gir opplæring i hva som kan fremme helse og gi mestring til den eldre, hvordan bidra til en meningsfull tilværelse og en verdig avslutning på livet. Gjennom utdanningen skal studenten utvikle sin faglige og personlige kompetanse innenfor de helsetjenester som eldre mottar. Yrkesutøvelsen skal være i samsvar med helselovgivningens krav til faglig forsvarlighet og omsorgsfull hjelp.

2. Forventet læringsutbytte

Læringsutbyttet for utdanningen deles inn i områdene kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse. Læringsutbyttebeskrivelsene tilsvarer nivå 5.1 i nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk. Læringsutbytte for de enkelte emnene er beskrevet under hvert enkelt emne.

2.1 Kunnskaper

Kandidaten:

- har kunnskap om aldring, Eldres helse og om helsefremmende og sykdomsforebyggende arbeid for eldre
- har kunnskap om hva som kjennetegner den geriatriske pasienten og om hvordan kompleksiteten gir konsekvenser for omsorgsutøvelsen
- har kunnskap om faglige verktøy i arbeidet med kartlegging av ressurser, behov, funksjonsnivå og helsesvikt hos eldre
- har innsikt i verdier og lovverk for helse- og omsorgssektoren, samt i nasjonale anbefalinger og retningslinjer for arbeid med og kvalitet på helsetjenester til eldre
- har kunnskap om organisering av eldreomsorgen og kjennskap til ansvar og oppgaver for aktører og samarbeidspartnere i ulike pasientforløp
- kan oppdatere sin kunnskap om Eldres helse og sykdom, helsefremming, forebygging, rehabilitering og utøvelse av omsorg til eldre
- forstår at eldre er en ressurs, og at helsefremmende og forebyggende arbeid blant eldre og en velfungerende eldreomsorg bidrar til verdiskapning i samfunnet

2.2 Ferdigheter

Kandidaten:

- kan anvende kunnskap om helsefremmende og forebyggende arbeid til å veilede eldre om livsstilsendringer og om mestring når helse og funksjonsevne endres
- kan anvende kunnskap om aldring, og om sykdom, skade og funksjonsnedsettelse hos eldre, til å kartlegge og identifisere ressurser og behov, funksjonsnivå og helsesvikt
- kan anvende kunnskap om den geriatriske pasienten til å delta i behandling og rehabilitering, og til å planlegge og iverksette tiltak som ivaretar brukerens behov for pleie og omsorg
- kan anvende kommunikasjonsformer og teknikker profesjonelt i samarbeidet med brukere, pårørende, frivillige, kollegaer og andre yrkesgrupper
- kan kartlegge tilstand, ressurser og behov hos eldre brukere ved hjelp av standardiserte observasjonsskjemaer og kartleggingsverktøy
- kan kartlegge situasjoner i møte med eldre brukere, og identifisere faglige og etiske problemstillinger og behov for å iverksette tiltak
- kan finne informasjon og fagstoff som er relevant for problemstillinger knyttet til arbeid med eldre

2.3 Generell kompetanse

Kandidaten:

- har forståelse for yrkesetiske retningslinjer som regulerer yrkesutøvelsen innen helse- og omsorgstjenesten
- har utviklet en etisk grunnholdning som kommer til uttrykk ved at han/hun ivaretar brukermedvirkning, den eldre brukerens integritet, og faglig forsvarlighet
- kan utføre helsefremmende, forebyggende, behandlende, rehabiliterende og/eller lindrende omsorg etter den eldre brukerens individuelle behov
- kan bygge relasjoner med kollegaer, og på tvers av avdelinger og etater i samarbeidet om tjenestetilbudet til eldre brukere
- kan utvikle konkrete miljøtiltak for å bedre kvaliteten på tjenester til eldre
- kan utvikle arbeidsmetoder og tjenester til eldre, gjennom kunnskapsdeling, veiledning og etisk refleksjon på arbeidsplassen

Ansvars- og funksjonsområde

Fagskoleutdanningen i helse, aldring og aktiv omsorg skal sikre den enkeltes, samfunnets og arbeidslivets behov for kompetanse i tråd med dagens og framtidens oppgaver og utfordringer innen eldreomsorg. Hensikten med utdanningen er å utdanne reflekterte yrkesutøvere som med høy yrkesetisk forståelse tar initiativ til, organiserer og iverksetter tiltak i samarbeid med eldre, deres pårørende, frivillige medarbeidere og andre yrkesgrupper innenfor eldreomsorgen.

Tjenesteområder innen helse, aldring og aktiv omsorg omfatter blant annet:

- Kommunehelsetjenesten: åpen omsorg, sykehjemsavdelinger, helsehus, dagsenter, omsorgsboliger
- Spesialisthelsetjenesten: geriatrisk avdeling, utredningsavdelinger

3. Opptakskrav

Krav til opptak er fullført og bestått videregående opplæring med fagbrev /vitnemål som helsefagarbeider, hjelpepleier eller tilsvarende, fra studieretning for helse- og oppvekstfag. Søkere som kan dokumentere at de skal gjennomføre fagprøve etter opptaksfristen, kan tildeles plass på vilkår om bestått prøve.

Søkere uten fagbrev som vurderes tatt opp til studiet Fagskolen i Østfold på bakgrunn av realkompetansevurdering, minst fem års relevant yrkespraksis (omregnet til heltidsstilling) eller skolegang. Det må også kunne dokumenteres tilstrekkelig grunnlag i felles allmenne fag tilsvarende læreplanene i Vg1 og Vg2 i yrkesfaglige utdanningsprogram.

Søkere må levere politiattest ved opptak.

Søkere med utenlandsk utdanning

Søkere med fullført videregående opplæring fra de andre nordiske landene er kvalifiserte for opptak når den videregående opplæringen i de respektive landene gir generelt opptaksgrunnlag til tertiærutdanning tilsvarende norsk ett-årig fagskoleutdanning i helse- og oppvekstfag og som beskrevet ovenfor.

Søkere utenfor Norden må dokumentere opplæring og praksis ved autorisert translatør, og ha bestått eller ha likeverdig realkompetanse i de felles allmenne fagene tilsvarende Vg1 og Vg2 i yrkesfaglige studieretninger i Kunnskapsløftet 2006.

Søkere må ha kunnskaper i norsk tilsvarende test for høyere nivå med minimum ferdighetsnivå på B2.

Klage på opptak

Det er mulig å klage på vedtak om opptak, jmf. Forskrift om opptak, studier og eksamen ved Fagskolen i Østfold

Realkompetansevurdering

Søkere som ikke fyller kravene til generelt opptaksgrunnlag og har fylt 23 år, kan søke opptak på grunnlag av realkompetanse ved Fagskolen i Østfold. Søkeren må ha minst fem års yrkespraksis. Yrkespraksis må være relevant til studieprogrammet det søkes på. Relevant utdanning kan utgjøre inntil to av disse fem årene. Søkeren må vise til realkompetanse i felles allmenne fag tilsvarende læreplanene i Vg1 og Vg2 i yrkesfaglige utdanningsprogram.

Realkompetanse for opptak på utdanningen helse, aldring og aktiv omsorg er *helse- og oppvekstfag* på Vg1 og Vg2 som beskrevet over, og 3 års relevant praksis eller 5 års relevant praksis eller mer.

Relevant praksis

For studieretning helse, aldring og aktiv omsorg er relevant praksis arbeidsoppgaver innen stell og pleie i helse- og omsorgssektoren, både offentlig og privat. Det er vanskelig å gjengi en uttømmende liste men eksempler er sykehjem, hjemmesykepleien, sykehus, helsehus, omsorgsbolig etc.

4. Tekniske forutsetninger

Studentene må disponere egen PC under studiet. Oppdaterte spesifikasjoner og programvare på bærbar PC ligger tilgjengelig som veiledning på skolens hjemmeside, <http://fagskolen.ostfoldfk.no/> Skolen tilbyr trådløs tilgang til internett og multifunksjonsmaskiner med mulighet for utskrift, kopiering og skanning. I tillegg får hver student egen epost, fagapplikasjoner via citrix og tilgang til programpakken O365.

Skolen er bestykket med interaktive tavler og White Board i alle undervisningsrom og studentene disponerer 11 grupperom med tilgang til visningsskjerm for PC og White Board. I tillegg er det infoskjermer i hver etasje.

Skolen har egen systemansvarlig som vedlikeholder skolens datautstyr og yter service til studenter. I tillegg har studentene muligheten for support gjennom fylkeskommunens hjelpdesk.

Skolens formelle pedagogiske arbeidsflate er læringsplattformen, for tiden Fronter. Der publiseres lokal forskrift, studieplaner, arbeidskrav, undervisningsplaner, beskjeder etc. Innleveringer og veiledning på skriftlig studiearbeid gjøres i skolens læringsplattform. Ved starten av studiet får studentene opplæring i skolens digitale læringsplattform som vedlikeholdes under studiet ved aktiv bruk.

5. Studietilbudets oppbygging og innhold

Studiet er lagt opp med 5 emner med teoretisk innhold, i tillegg kommer praksis. Denne sammenheng mellom teori og praksis er i den hensikt å utvikle kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse innen fagområdet. Teoriundervisning og veiledning utgjør i snitt 8 timer i uken og studenten har ansvar for å delta aktivt i opplæringen. Det forventes at studentens selvstudium utgjør omtrent 9 timer pr uke.

5.1 Omfang

Utdanningstilbudet er basert på et heltidsstudium, 60 studiepoeng, med en normert studietid på et år. Total omfang iberegnet egenstudier antas å være ca. 1600 timer. Utdanningen er organisert som et deltidsstudium over 2 år med 1 undervisningsdag og 1 veiledningsdag pr. uke. Praksis er en obligatorisk del av utdanningen og vil ha et omfang på 300 timer

5.2 Innhold og organisering

Deltidstudiet er organisert i følgende emner fordelt over 2 skoleår:

Emner	Studiepoeng	Varighet i uker over 1 år	Varighet i uker, deltid over 2 år
Emne 1	14	9	18
Emne 2	9	6	12
Emne 3	16	10	20
Emne 4	7	4	8
Emne 5	14	9	18
Inkl. praksis 2		(10)	Praksis utgjør ca. 20 % av samlet studietid
Totalt	60	38	76

Forventet arbeidsmengde på deltidsstudie fordelt over 2 år:

Emner	Lærerstyrt undervisning gjennomsnittlig 6t/uke	Veiledning i basisgruppe eller individuelt gjennomsnittlig 2t/uke	Veiledet praksis	Forventet selvstudietid 7,5 t. pr. uke	
Emne 1	108	36		135	
Emne 2	70	24		90	
Emne 3	124	40		150	
Inkl. praksis			Inntil 2 samtaler á 2 timer mellom student, veileder og faglærer	37,5	
Emne 4	54	16		60	
Emne 5	108	36		135	
Inkl. praksis			Inntil 2 samtaler á 2 timer mellom student, veileder og faglærer	37,5	
Totalt	464	152	300	645	1561

6. Læringsformer

Utdanningen innebærer at studenten er i en prosess både i forhold til faglig kunnskaper og til egenutvikling. Gjennom pedagogisk ledelse skal studentene trekkes aktivt med i egen læringsprosess. Det forventes at den enkelte student viser initiativ, og tar ansvar for egen læring og felles læringsmiljø. Studenten skal reflektere over egen læringsprosess gjennom hele utdannelsen og det vil bli lagt vekt på logg og individuelle refleksjonsnotater i praksis og teori.

Prosesslæring vil tilstrebes ved at studentens egne erfaringer, praksiskunnskaper og teoretiske kunnskaper brukes gjennom utdanningen i form av storyline, rollespill, diskusjoner og dialoger. Arbeidsformene skal være relevante og hensiktsmessige for å oppnå læringsutbyttet for utdanningen. Dette innebærer at studentene i tillegg til faglig utvikling også skal utvikle evne til samarbeid, kommunikasjon og praktisk yrkesutøvelse.

Studentene har praktisk erfaring innen egne fagområder, og denne gir anledning til å legge til rette for erfaringsbasert læringsformer. Variasjon i valg av læringsmetoder er nødvendig for å oppnå en helhetlig kompetanse som omfatter både kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse.

Flipped classroom:

Flipped Classroom eller omvendt undervisning er en metode som snur tradisjonell undervisning på hodet. Det vil si at instruksjoner og forelesninger legges tilgjengelig på nettet, mens tiden i klasserommet blir brukt til oppgaveløsning og veiledning med lærer og medstudenter.

Fordeler med omvendt undervisning er:

- Mer tid til veiledning med studentene
- Læring er uavhengig av tid og sted. Forelesninger og instruksjoner er alltid tilgjengelige for studentene for repetisjon,
- Studenter med fravær kan følge undervisningen
- Gir god mulighet for å sjekke ut forkunnskaper

Omvendt undervisning vil organiseres på ulike måter og i varierende grad. Det vanligste er kanskje å la studentene lese en tekst, gjennomgå en presentasjon eller se en videosnutt hjemme før undervisning. Omvendt undervisning kan organiseres gjennom skolens læringsplattform eller i One – Note ClassNote.

Forelesning:

Forelesninger kan være en introduksjon til et tema, et overblikk over ett fagområde og et supplement til læring i gruppene på enkelte, vanskelig tilgjengelige emner. Forelesningene skal hjelpe studentene til å få et bedre overblikk og forståelse for fagene, og ikke minst inspirere dem til å søke mer kunnskap.

Veiledning:

I utdanningen vil veiledning spille en sentral rolle som læringsarena. Studentene vil få veiledning både i studiesituasjonen på skolen, i praksis og i forbindelse med avsluttende oppgave. Veiledningen skal fungere som et bindeledd mellom personlig kompetanse, teoretisk kunnskap og yrkesspesifikke ferdigheter, som er sentrale begreper i utviklingen av en yrkesidentitet og samlet profesjonell kompetanse. I studiesammenheng er veiledning først og fremst en arena for samtaler rundt ulike deler av den utviklingen studenter skal igjennom i løpet av studiet.

Veiledning skal være støttende og igangsettende i forhold til studentenes læringsbehov og den har et helt klart kontrollaspekt i seg i forhold til å vurdere studentens kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse.

Gruppen / studenten og veileder skal ha en felles forståelse med henblikk på veiledningens form og innhold. Veiledningen er studentenes arena og det som skjer må være tilpasset gruppens forutsetninger og behov.

Det vil være ulike former for veiledning og i hovedsak vil det være veiledning i forbindelse med arbeidskrav, i praksis og i forhold til studieprogresjon. Veiledning kan foregå i gruppe eller individuelt, muntlig eller skriftlig.

Det er viktig at student og veileder kommer fram til en enighet om veiledningsform, det er også viktig at selve veiledningen er gjenstand for evaluering. Veiledning handler om å være i en prosess og det vil derfor være naturlig at både læringsbehovene og arbeidsmåten i veiledningen vil endres i løpet av perioden. Det er utarbeidet egne retningslinjer for praksis og retningslinjer for arbeidskrav og hovedprosjekt hvor veiledningsformer er konkretisert.

For veiledning på større oppgaver vil responstiden settes til 2 virkedager. Studentene vil bli informert om responstid før innsending. For korte faglige spørsmål, eller praktiske henvendelser, har skolen

satt responstiden for henvendelser som kommer etter kl. 12 til en virkedag. Kommer den før 12.00, vil responstiden være samme dag.

Mappemetodikk:

Mappemetodikk benyttes for å få bedre sammenheng og helhet i læringsprosessen. Studenten får fortløpende underveisvurdering under oppgaveskrivingen og kan forbedre arbeidet på bakgrunn av denne. Tilbakemeldinger benyttes som et ledd i læringsprosessen og som et grunnlag for veiledning til studenten om hva det må arbeides videre med. Forutsetningen er også at det skal være en tettere dialog mellom faglærer og student om progresjon og utvikling i læringen, noe som innebærer at lærer og student går gjennom innholdet i arbeidskravene. Studenten skriver til slutt en refleksjon som skal inneholde beskrivelse av arbeid som er gjort, egen vurdering av arbeidet og synspunkter rundt egen progresjon og læring.

Når slutt karakter i emnet fastsettes, blir det gjort på grunnlag av en helhetlig vurdering av studenten. I tillegg til arbeidskrav vil momenter som faglig interesse, deltakelse og aktivitet i timene og samarbeid med medstudenter og lærere bli vurdert.

Storyline er en egen mappemetodikk, en tverrfaglig problembasert arbeids- og læringsmetode der selve læringsprosessen er det sentrale. Teori og praksis knyttes sammen og sikrer en aktiv læreprosess. Læreren stiller tematiske nøkkelspørsmål med faglig vektlegging og læringsutbytte, studentene skaper derigjennom en fremadskridende historie med utfordringer og problemløsende forløp. Denne arbeids og læringsmetoden foregår over flere uker med flere produktinnleveringer underveis, både individuelt og i gruppe. Undervisning blir gitt i form av fagsløyfer, dvs. aktuell teori knyttet opp mot emnets tema og fokusområder.

Rollespill brukes som en arbeidsmetode gjennom flere emner i studiet. Metoden stimulerer til innlevelse, utfoldelse og praktisk trening på en eller flere praksissituasjoner der studentene skal oppøve samhandlingskompetanse i ulike situasjoner. Rollespill benyttes også som en pedagogisk forsterker av gjennomgått teori.

Gruppearbeid benyttes gjennom hele studietiden. Ved studiestart etableres basisgrupper på ca. 4-6 studenter i hver gruppe. Gruppene vil kunne variere i sammensetning og størrelse gjennom studiet og har som hensikt å stimulere til tverrfaglig samarbeid, økt samhandling og styrking av relasjonskompetansen. Gruppearbeid er obligatorisk og forpliktende. Gruppene må utarbeide en gruppekontrakt og de må føre logg og skrive refleksjon over egen læring.

Prosjektarbeid organiseres både som individuelt arbeid og gruppearbeid. Studenten velger selv problemstilling og følger retningslinjer for prosjekt. Studenten finner en avgrenset problemstilling knyttet til tema for det aktuelle emnet, som skal bygge på læringsutbytte, samt refleksjoner og erfaringer fra praksis. Underveisvurdering omfatter faglig innhold, kommunikasjon, samarbeid, problemløsning, rapportering, prosjektarbeidet som prosess og den helhetlige kompetansen. Sluttvurderingen skal knyttes til gruppas sluttrapport/produkt og presentasjon. Skolen har utarbeidet egne retningslinjer for arbeidskrav og hovedprosjekt

7. Praksis

Praksis er en obligatorisk del av studietiden og skal bidra til å styrke studentenes selvfølelse og motivasjon for egen utvikling. Studentene utvikler evnen til refleksjon samt at de opplever seg selv som en viktig del av virksomheten. Gjennom praksis skal studentene oppnå et læringsutbytte som gjenspeiler innholdet i teoriemnene. Praksis utgjør 20 % av samlet studietid, dvs. 300 timer over 10 uker. For å nå læringsutbyttebeskrivelsene som utdanningsplanen omfatter, skal det legges til rette for at praksis gjennomføres etter at emne 2 er gjennomført. Det forutsettes at studenten deltar

aktivt i praksisfeltet, fravær utover 10 % fører til ikke bestått praksis. Skolen har utarbeidet egne retningslinjer for gjennomføring av praksis

Læringsutbytte praksis:

Kunnskaper

Studenten:

- har kunnskap om hva som kjennetegner den geriatriske pasienten og om hvordan kompleksiteten gir konsekvenser for omsorgsutøvelsen
- har kunnskap om faglige verktøy i arbeidet med kartlegging av ressurser, behov, funksjonsnivå og helsesvikt hos eldre
- har kunnskap om organisering av eldreomsorgen og kjennskap til ansvar og oppgaver for aktører og samarbeidsparter i ulike pasientforløp
- har innsikt i kunnskapsbasert praksis, og har kunnskap om utviklingsarbeid og kan oppdatere sin kunnskap om utviklingsprosjekter i helse- og omsorgssektoren

Ferdigheter

Studenten:

- kan anvende kunnskap om helsefremmende og forebyggende arbeid til å veilede eldre om livsstilsendringer og om mestring når helse og funksjonsevne endres
- kan anvende kunnskap om den geriatriske pasienten til å delta i behandling og rehabilitering, og til å planlegge og iverksette tiltak som ivaretar brukerens behov for pleie og omsorg
- kan anvende kommunikasjonsformer og teknikker profesjonelt i samarbeidet med brukere, pårørende, frivillige, kollegaer og andre yrkesgrupper
- kan kartlegge tilstand, ressurser og behov hos eldre brukere ved hjelp av standardiserte observasjonsskjemaer og kartleggingsverktøy
- kan kartlegge situasjoner i praksis og identifisere faglige og etiske problemstillinger og behov for å iverksette tiltak
- kan finne informasjon og fagstoff som er relevant for problemstillinger i praksis

Generell kompetanse

Studenten:

- har utviklet en etisk grunnholdning som kommer til uttrykk ved at han/hun ivaretar brukermedvirkning, den eldre brukerens integritet, og faglig forsvarlighet i praksis.
- kan utføre helsefremmende, forebyggende, behandlende, rehabiliterende og/eller lindrende omsorg etter den eldre brukerens individuelle behov.
- kan bygge relasjoner med kollegaer, og på tvers av avdelinger og etater i samarbeidet om tjenestetilbudet til eldre brukere
- kan utvikle konkrete miljøtiltak for å bedre kvaliteten på tjenestetilbudet på arbeidsplassen
- kan utvikle arbeidsmetoder og tjenester til eldre, gjennom kunnskapsdeling, veiledning og etisk refleksjon på arbeidsplassen

Praksisplasser:

Fagskolen i Østfold har ansvar for at praksisplasser skaffes, og/eller godkjenner alltid praksisplasser. Skolen har egen praksiskoordinator som har som oppgave å skaffe og vedlikeholde intensjonsavtaler i forhold til praksisplasser.

Praksis kan gjennomføres på to måter:

1. Praksis gjennomføres på annet arbeidsted enn der studenten har sitt tilsetningsforhold. Praksisstedet skal være innen fordypningsområdet. Se «Retningslinjer for praksis med praksishefte»

2. Praksis gjennomført som utviklingsarbeid på egen arbeidsplass er aktuelt for studenter som har sitt daglige arbeid innen fagfeltet. Studentene må i praksisperioden gjøre et utviklingsarbeid på egen arbeidsplass.
Se retningslinjer for utviklingsprosjekt på egen arbeidsplass.

Veiledning i praksis:

Veiledning i praksis er en forutsetning for å oppnå utdanningens læringsutbytte og foregår kontinuerlig. Praksisstedet velger selv hvem som er praksisveileder. Kompetansen til veiledere i praksis kan variere, men skolen krever at disse har minimum samme utdanningsnivå som utdanningen. Praksisveiledere som ikke har veiledningskompetanse vil bli tilbudt veilederkurs for praksisveiledere, organisert av Fagskolen i Østfold.

Praksisveileder deltar sammen med faglærer fra skolen på minst 3 møter mellom praksissted og skole, oppstartsamtale, midtvurderings – og sluttvurderingssamtale. Disse møtene blir benyttet til:

- Veiledning i forhold til læringsutbytter
- Avklaring av forventninger
- Vurdering

Ved begge former for praksis blir studenten fulgt opp av skolens faglærer og praksisstedets veileder. Ved behov kan antallet veiledningstimer økes. I tillegg bør strukturert veiledning fra praksisveileder på arbeidsplassen foregå tilsvarende 1 timer pr. uke, i tillegg til den løpende behovsveiledningen. Formalisert veiledning og selvrefleksjon over tid bidrar til å tydeliggjøre den enkelte students personlige og faglige utvikling og som derigjennom bygger opp sin kompetanse innenfor fagområdet.

Arbeidskrav før/i praksisperioden:

- HHLR – kurs. Skolen tilbyr kurs i HHLR som er obligatorisk å gjennomføre innen praksisperiodens oppstart. Kurset er obligatorisk for alle utenom de som har gyldig HHLR kurs fra tidligere og kan fremlegge dokumentasjon på dette. Kurset består av:
  - Teoretisk e-læringskurs
  - Praktisk 4 timer kursdel (45 min x 4)
- Individuelt læringsutbytte for praksisperioden – leveres på fronter
- Individuelle refleksjonsnotat gjennom perioden – leveres på fronter
- Logg – oppbevares av student til bruk i veiledning

Arbeidskravene skal leveres på skolens læringsportal, fronter, innen gitt frist. Tilbakemelding fra faglærer på arbeidskrav, vil da skje via denne. Veiledning underveis kan foregå fysisk på studentens praksisplass eller via epost, telefon eller Microsoft Skype for business. Fleksibilitet er viktig for at tilbudet til studenten skal være best mulig. Både student og veileder i praksis har alltid mulighet til å kontakte lærer og administrasjonen på nett via Microsoft Skype for Business, telefon, eller epost, i tillegg til den avtalte oppstartsamtalen, midtvurderingen og sluttvurdering.

Forventninger til studenten:

- Gjøre seg kjent med kjent med praksisdokumenter og læringsutbyttebeskrivelser for praksis i studieplanen for studieretningen
- Skal utarbeide individuelle læringsutbytter for praksis og i samarbeid med faglærer og praksisveileder planlegge, oppsøke og benytte tilgjengelige læresituasjoner
- Holde praksisveileder fortløpende informert om hvilke læringsutbytter og områder studenten trenger spesielt fokus på
- Tilegne seg den faglige kunnskap som er aktuell på praksisstedet og nivå i utdanningen, og ut fra det planlegge og ta ansvar for egen læring og progresjon i praksis
- Klargjøre sitt behov for veiledning, ta initiativ og motta veiledning

- Sette seg inn i og følge arbeidslivet og praksisstedets regler og medvirke til et godt arbeidsmiljø
- Følge oppsatt vaktplan/turnus og følge veileders vakter i størst mulig grad
- Komme presis og følge arbeidsdagens lengde.
- Følge praksisstudiestedets retningslinjer for arbeidsantrekk
- Utføre og levere arbeidskrav til fastsatte frister
- Melde fravær til praksisstedet og faglærer

Se Håndbok for praksis.

8. Evaluering

Studiet evalueres både på emnenivå og skolenivå. Det er utarbeidet egne prosedyrer i skolens KS-system som ivaretar disse evalueringene

9. Vurdering

Vurderingsformene har sammenheng med utdanningens læringsutbytte, innhold, undervisningsformer og arbeidsformer Det foretas en helhetlig vurdering av studentens samlede kompetanse. Vurderingsuttrykket ved eksamen, prøve, bedømmelse av oppgave eller annen vurdering skal være bestått/ikke bestått eller en gradert skala med fem trinn fra A til E for bestått og F for ikke bestått»

Vurderingsuttrykket **bestått** og **ikke bestått**.

De konkrete kravene til karakterene skal forankres i emnets læringsutbyttebeskrivelser. Generelle retningslinjer for disse karakterene er:

Bestått

Besvarelsen/presentasjonen viser at studenten har faglig kunnskap innen hele emnet, og god kunnskap innen de mest sentrale områdene. Kravet om bred kunnskap i emnet betyr at det ikke kan være store kunnskapshull i deler av emnet. Manglende eller utilfredsstillende besvarelse av enkelte oppgaver kan derfor ikke kompenseres ved svært god besvarelse av andre. Oppgavene kan likevel vektas ulikt under vurderingen, avhengig av hvor sentrale de er for emnet.

Ikke bestått

Besvarelsen/presentasjonen viser at studenten har mangelfull kunnskap innen sentrale områder som inngår i emnet. Studenten har ikke tilstrekkelig faglig kunnskap, ferdigheter eller generell kompetanse til å kunne anvende det oppnådde læringsutbyttet fra emnet på en selvstendig måte.

Tabellen gir en kvalitativ beskrivelse av de enkelte karaktertrinn.

Symbol	Betegnelsen	Generell, ikke fagspesifikk beskrivelse av vurderingskriterier
A	Fremragende	Fremragende prestasjon som klart utmerker seg. Studenten viser svært god vurderingsevne og stor grad av selvstendighet.
B	Meget god	Meget god prestasjon. Studenten viser meget god vurderingsevne og selvstendighet.

C		God	Jevnt god prestasjon som er tilfredsstillende på de fleste områder. Studenten viser god vurderingsevne og selvstendighet på de viktigste områdene.
D		Nokså god	En akseptabel prestasjon med noen vesentlige mangler. Studenten viser en viss grad av vurderingsevne og selvstendighet.
E		Tilstrekkelig	Prestasjonen tilfredsstillende minimumskravene, men heller ikke mer. Studenten viser liten vurderingsevne og selvstendighet.
F		Ikke bestått	Prestasjon som ikke tilfredsstillende de faglige minimumskravene. Studenten viser både manglende vurderingsevne og selvstendighet.

9.1 Vurdering av praksis

Vurdering av studentens innsats i praksisperioden foregår kontinuerlig. Den fortløpende vurderingen skal ta hensyn til rammefaktorer for praksis, studiets læringsutbytte, veiledningens innhold og valg av læresituasjoner.

Praksisperioden gjennomføres over minimum 10 uker med veiledning på egen yrkesutøvelse, av kvalifiserte praksisveiledere og av faglærer. Det er utarbeidet egne læringsutbyttebeskrivelser for praksis. I tillegg til disse skal også studenten utarbeide egne læringsutbyttebeskrivelser for sin praksis. Veiledningen skjer i forhold til læringsutbyttet beskrevet i utdanningsplanen og studentens egne planlagte læringsutbyttebeskrivelse. I løpet av praksisperioden gjennomføres en underveisvurdering. Både underveisvurdering og sluttvurdering forholder seg til bestemte arbeidskrav knyttet til praksis, og oppsatte kriterier for praksis. Læringsutbyttebeskrivelsene for praksisperioden danner grunnlag for vurdering av bestått / ikke bestått praksisperiode. Praksis begynner med oppstartsamtaler med fokus på studieplanens og studentens egne læringsutbyttebeskrivelser. Halvveis i praksisperioden får studenten en underveisvurdering av faglærer og praksisveileder. Underveisvurderingen danner grunnlag for studentens videre arbeid og fordypning i perioden. Sluttvurdering avspeiler studentens læringsutbytte for hele praksisperioden. Tilbakemelding gis både skriftlig og muntlig i forhold til egne læringsutbyttebeskrivelser og vurderingskriterier. Ved fare for ikke bestått praksis, skal studenten få skriftlig varsel senest 14 dager før avtalt hevevaluering. Fravær i praksisperioden på over 10 % medfører at det ikke er grunnlag for vurdering og praksis vil bli ikke bestått.

9.2 Mappevurdering

Mappevurdering er en metode for både underveisvurdering for læring og sluttvurdering av læring. Mappevurdering benyttes for å få bedre sammenheng og helhet i læringsprosessen. Studenten får fortløpende underveisvurdering under oppgaveskrivingen og kan forbedre arbeidet på bakgrunn av denne. Studentenes forutsetninger for å lære styrkes ved at det benyttes «vurdering for læring» som særlig har fire prinsipper som er sentrale i vurderingsarbeid som har til formål å fremme læring:

- Forstår hva de skal lære og hva som er forventet av dem
- Får tilbakemeldinger som forteller dem om kvaliteten på arbeidet eller prestasjonen
- Får råd om hvordan de kan forbedre seg
- Er involvert i eget læringsarbeid ved blant annet å vurdere eget arbeid og utvikling

Vurdering for læring innebærer at faglærer bruker vurderingsinformasjon til å justere undervisningen underveis. På den måten tilpasses opplæringen etter studentenes læringsbehov.

Det innebærer en tett dialog mellom faglærer og student om progresjon og utvikling i læringen ved at lærer og student går gjennom innholdet i arbeidsmappa. Arbeidsmappa skal i tillegg til arbeidskravene, inneholde et refleksjonsnotat som med studentens egen beskrivelse og vurdering av arbeidet, i tillegg skal synspunkter rundt egen progresjon og læring beskrives.

Når slutt karakter i emnet fastsettes, blir det gjort på grunnlag av en helhetlig vurdering av studentens oppnåelse av læringsutbyttet for emnet.

9.3 Vurdering av hovedprosjektet

For å kunne gå opp til eksamen i fordypningsemnet må studenten ha fulgt obligatorisk, avtalt undervisning og gjennomført praksis med bestått resultat, samt bestått kravene i teoriemnene. Eksamen i fordypningsdelen består i et skriftlig arbeid etterfulgt av en presentasjon. Hovedprosjektet utarbeides i grupper på 4 til 6 studenter. Hovedprosjektet utgjør et selvstendig emne og gis en egen emne karakter. Denne fremkommer på grunnlag av en underveisvurdering og en sluttvurdering. Hovedprosjektet vurderes av intern sensor.

Krav til faglighet - Oppgaven skal gjenspeile problemstillinger innen fordypningen. Kompetanse fra studentenes fordypningsemner skal komme til uttrykk

Metode – Besvarelsen skal ta utgangspunkt i et praktisk case/eksempel og vise evne til å finne relevant litteratur, bruke kilder i behandlingen av eget materiale, og til å vise saklig kildekritikk. Oppgaven må være utført i samsvar med gjeldende etiske retningslinjer, herunder korrekt bruk av kilder. Besvarelsen skal ha en form som samsvarer med skolens/tilbyders retningslinjer for oppgaveskriving.

Selvstendighet - Besvarelsen skal vise selvstendige vurderinger og at temaet behandles saklig, kritisk og analytisk med drøfting av standpunkter og påstander.

Originalitet - Besvarelsen må ikke ha påfallende likhet med andre besvarelser eller annet publisert materiale.

Karakterer - Det skal benyttes bokstavkarakter fra A til F.

Omfang - besvarelsen skal være på 7.500 ord +/- 10%

10. Eksamen

Eksamen er basert på hovedprosjektets rapport, er todelt og består av et individuelt oppsummeringsnotat og en muntlig eksaminasjon. Oppsummeringsnotatet skal inneholde faglige, konkrete resultater fra hovedprosjektet og en vurdering over resultater og læringsprosess. I tillegg utleveres en utfordring/problemstilling som studenten skal belyse. Oppsummeringsnotatet skal være på ca 5 sider + tabeller, figurer og lignende (2000 ord + / - 10 %) Oppsummeringsnotatet danner grunnlaget for den muntlige eksaminasjon. Den muntlige eksaminasjonen tar utgangspunkt i det skriftlige oppsummeringsnotatet og målene studentene har satt for hovedprosjektet. Det gis en samlet karakter på eksamen hvor den muntlige delen veier tyngst dersom det er et språk mellom muntlig og skriftlig prestasjonsnivå. Oppsummeringsnotatet og muntlig eksaminasjon vurderes av en intern og en ekstern sensor. Sensor skal ha faglig kompetanse på lik linje med lærerne. Det kan rekrutteres sensorer fra den videregående skolen, andre fagskoler, høyskoler og det lokale næringslivet.

11. Dokumentasjon

11.1 Vitnemål

Etter fullført og bestått fagskoleutdanning i «Helse, aldring og aktiv omsorg» utstedes det vitnemål. På vitnemålet fremgår fagfelt og fordypning. Vitnemålet omfatter de emner som inngår i utdanningen med emnets omfang i studiepoeng og de karakterene som er oppnådd. Beskrivelse av hovedprosjektet vil også framgå. Vitnemålet merkes med begrepet *Vocational Diploma* (VD) med tanke på internasjonal bruk.

11.2. Karakterutskrift

For deltidsstudenter utstedes det kompetansebevis etter hvert fullført emne. Etter fullført, men ikke bestått fagskoleutdanning, utstedes det kompetansebevis.

12. Litteratur

Litteratur og fagstoff i utdanningen endrer seg i takt med forskning og utvikling innen fagfeltet. (Se vedlegg) For relevant litteratur i studiet henvises studenter til oppdaterte litteraturlister på skolen hjemmeside, <http://fagskolen.ostfoldfk.no/>.

Vedlegg 1 Emnebeskrivelser

Emne 1: Felles innholdsdel

Emnekode	01HH12A
Omfang	14 studiepoeng
Innhold	Grunnelementer i helse- og sosialfagarbeidet og samfunnsfaglige emner.
Læringsutbytte	<p>Kunnskap Studenten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • har kunnskap om menneskesyn, menneskerettigheter, yrkesetiske prinsipper og retningslinjer, og etisk refleksjon knyttet til arbeid i helse- og omsorgssektoren • har kunnskap om kommunikasjonsteori, -teknikker og -former, samhandling og konflikthåndtering knyttet til arbeid i helse- og omsorgssektoren • forstår kommunikasjonens betydning i samhandling med brukere, pårørende og kolleger • har innsikt i relevante lover og forskrifter innen helse- og omsorgssektoren som regulerer rettigheter, ansvar, plikter og kvaliteten på tjenestetilbud på kommunalt, regionalt og statlig nivå • har kunnskap om levekår og folkehelse i velferdsstatens utvikling, og om helse- og sosialpolitiske føringer • har kunnskap om begreper innen sosiologi og psykologi knyttet til enkeltindividet, familien og sosialt nettverk • har kunnskap om læring, IKT, studieteknikk og arbeidsformer i studiet <p>Ferdigheter Studenten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan anvende kunnskap om yrkesetiske prinsipper og retningslinjer, til etisk refleksjon rundt praktiske og teoretiske problemstillinger i helse- og omsorgssektoren • kan anvende kunnskap om kommunikasjonsteori, -teknikker og -former til å samhandle profesjonelt med brukere, pårørende og kollegaer • kan anvende kunnskap innen sosiologi og psykologi til å motivere brukeren slik at han eller hun tar i bruk egne ressurser og opplever mestring • kan kartlegge aktuelle brukersituasjoner og iverksette relevante tiltak i samarbeid med kolleger og medstudenter • kan anvende aktuelt lovverk og forskrifter for helse- og omsorgssektoren i egen yrkesutøvelse • kan finne fagstoff og anvende kunnskap om læring, IKT, studieteknikk og arbeidsformer til å løse oppgaver i studiet

	<p>Generell kompetanse Studenten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • har forståelse for yrkes- og profesjonsetikk og hvordan dette påvirker yrkesutøvelsen • ser betydningen av å reflektere over egen praksis og begrunner sine vurderinger faglig og etisk • har utviklet en etisk grunnholdning som kommer til uttrykk gjennom refleksjon over egen atferd og kommunikasjon i situasjoner med brukere, pårørende og kollegaer • kan kommunisere og samhandle med brukere for å ivareta deres individuelle behov, i tråd med prinsipper om brukervedvirkning og respekt for enkeltindividets verdi og verdighet • kan bygge relasjoner basert på likeverdighet og respekt, slik at brukere og pårørende opplever trygghet og har tillit til tjenestetilbudet • kan samarbeide og bygge relasjoner til medstudenter og kolleger • har forståelse for betydningen sosiologi, psykologi, etikk og kommunikasjon har i egen yrkesutøvelse
<p>Tema</p>	<p>1a. Arbeidsformer og metoder i studiet <i>Sentrale tema:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Studieteknikk - Prosjekt- og utviklingsarbeid - Teori og erfaringsbasert kunnskapsbygging - Refleksjon og refleksjonsmodeller - Aktiv læring - Informasjonsteknologi <p>1 b. Helse- og sosialfagene i samfunnet <i>Sentrale tema:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Helse- og sosialfagenes historie og utvikling - Teorier og begreper innen helse- og sosialfagene - Aktuelle verdier og normer i samfunnet og i helse- og sosialfagene, hvordan de henger sammen og styrer praktisk handling. <p>1c. Etikk <i>Sentrale tema:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Menneskesyn og menneskeforståelse - Verdier og verdioppfatninger, livssyn - Menneskerettighetene - Etikk og moral, etiske dilemmaer - Etisk refleksjon og refleksjonsmodeller - Samfunnsmessige perspektiv og utfordringer i helse- og sosialsektoren sett i forhold til verdier og normer - Yrkesetikk - Taushetspliktens etiske sider - Brukervedvirkning - Samtykkekompetanse - makt, tvang og kontroll <p>1d. Kommunikasjon og samhandling <i>Sentrale tema:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Kommunikasjonsteori

	<ul style="list-style-type: none"> - Konfliktåndtering - Tverrkulturell samhandling og kommunikasjon - Samhandling i smågrupper og i organisasjoner - Kommunikasjon i ett hjelperperspektiv - Relasjonskompetanse - Veiledningsteori og veiledning <p>1e. Stats- og kommunalkunnskap, helse og sosialpolitikk</p> <p><i>Sentrale tema:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Samfunnets og velferdsstatens utvikling, helse- og sosialpolitiske prioriteringer - Levekår og folkehelse - Lover og forskrifter som regulerer helse- og sosialsektorens virkefelt - Helse- og sosialsektoren på kommunalt, regionalt og statlig nivå - Offentlig og privat ansvar og omsorg - Profesjonalisering i helse- og sosialsektoren - Økonomi og finansiering - Kvalitetssikring, internkontroll og kvalitetsutvikling - Kunnskapsbasert praksis - Omsorgsforskning <p>1f. Sosiologi og psykologi</p> <p><i>Sentrale tema:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Familien som sosial og kulturell institusjon - Helse- og sosial ulikhet og kulturelt mangfold - Roller, makt og avmakt - Utviklingsteorier, livsløpet - Emosjoner, behov og motivasjon - Kriser og forsvarsmekanismer - Gruppepsykologi og nettverksteori
Arbeidskrav	<p>Arbeidsmappe som består av 3 produkter:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Individuell skriftlig oppgave • Gruppeoppgave med skriftlig og muntlig presentasjon • Individuell refleksjon over egen læring
Vurdering	<ul style="list-style-type: none"> • Vurdering av individuelle arbeidskrav med karakter A-F • Vurdering av arbeidskrav i gruppe med presentasjon. Vurderes til bestått/ikke bestått • Refleksjonsnotat vurderes til bestått/ ikke bestått <p>Arbeidskravene er obligatoriske og gir grunnlag for emnekarakter</p>
Evaluering	<p>Evaluering av emnet gjennomføres i slutten av emnet på skolens digitale læringsplattform. Evalueringen er beskrevet i skolens kvalitetssystem.</p>
Litteratur	<p>For relevant litteratur i studiet henvises studenter til oppdaterte litteraturlister på skolen hjemmeside, http://fagskolen.ostfoldfk.no/</p>

Emne 2: Helsefremmende og sykdomsforebyggende arbeid

Emnekode	01HH12B
Omfang	9 studiepoeng
Innhold	Emne 2 tar for seg helsefremmende, sykdomsforebyggende og rehabiliterende arbeid rettet mot den eldre pasienten for å bedre helse og livskvaliteten, og for å hindre utvikling av sykdom og begrense følger av sykdom. Emnet legger vekt på betydningen av å kartlegge og identifisere pasientens ressurser og behov for tiltak for å kunne styrke den enkeltes mulighet til å mestre de utfordringer og belastninger man utsettes for.
Læringsutbytte	<p>Kunnskaper</p> <p>Studenten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • har kunnskap om aldringsteorier, og om aldring i et fysisk, psykisk, sosialt og kulturelt perspektiv • har kunnskap om eldre menneskers situasjon i dagens samfunn og om hva den eldre selv, helsepersonell og samfunnet kan gjøre for å fremme helse og forebygge sykdom • har kunnskap om funksjonsnedsettelse, funksjonshemning, habilitering og rehabilitering hos eldre • har kunnskap om mestring og mestringsstrategier hos eldre • har kunnskap om kartleggingsverktøy som brukes for å vurdere funksjonsevne og ADL-ferdigheter hos eldre, og risiko for ulykker i eldres bomiljø • har innsikt i nasjonale anbefalinger for ernæring og fysisk aktivitet • kan oppdatere sin kunnskap om hjelpemidler og tilpasning av omgivelser slik at eldre kan oppleve mestring og selvstendighet ved funksjonsnedsettelse og tap av ferdigheter • forstår at eldre er en ressurs, og at helsefremmede og forebyggende arbeid blant eldre bidrar til verdiskapning i samfunnet <p>Ferdigheter</p> <p>Studenten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan anvende kunnskap om aldringsteorier, og om aldring i et fysisk, psykisk, sosialt og kulturelt perspektiv • kan anvende kunnskap om eldre menneskers situasjon i dagens samfunn og om hva den eldre selv, helsepersonell og samfunnet kan gjøre for å fremme helse og forebygge sykdom • kan anvende kunnskap om funksjonsnedsettelse, funksjonshemning, habilitering og rehabilitering hos eldre • kan anvende kunnskap om mestring og mestringsstrategier hos eldre • kan anvende kunnskap om kartleggingsverktøy som brukes for å vurdere funksjonsevne og ADL-ferdigheter hos eldre, og risiko for ulykker i eldres bomiljø • kan anvende nasjonale anbefalinger for ernæring og fysisk aktivitet • kan finne informasjon om hjelpemidler og tilpasning av omgivelser slik at eldre kan oppleve mestring og selvstendighet ved funksjonsnedsettelse og tap av ferdigheter

	<ul style="list-style-type: none"> • kan anvende kunnskap om helsefremmende og forebyggende arbeid til å veilede eldre om livsstilsendringer og om mestring når helse og funksjonsevne endres • kan kartlegge og identifisere den eldre ressurser og behov for tiltak, knyttet til ernæring, tannhelse, funksjonsnivå og sikkerhet i hjemmet <p>Generell kompetanse Studenten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • har forståelse for etiske prinsipper, utfordringer og dilemmaer knyttet til arbeid med eldre og deres pårørende • kan samarbeide med den eldre og de pårørende på en måte som ivaretar brukermedvirkning og mestring, og som møter den eldre behov for meningsfull aktivitet
<p>Tema</p>	<p>2a. Aldring og helse <i>Sentrale temaer:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Det friske, eldre mennesket - Aldring og aldringsteorier - Livskvalitet - Eldre menneskers opplevelse av funksjonsnedsettelse - Eldre som pårørende - Mestring og mestringsstrategier - Aktivitet - Ensomhet og isolasjon - Søvnforstyrrelser - Bruk og misbruk av legemidler - Overgrep og vold mot eldre - Sorg og sorgreaksjoner - Krise og tapsreaksjoner <p>2b. Helsefremmende og sykdomsforebyggende arbeid <i>Sentrale temaer:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Helsefremmende og sykdomsforebyggende arbeid - Empowerment - Aktiv omsorg - Ernæring - Tannhelse - Fysisk aktivitet og trening - Intellektuell og mental aktivitet - Åndelig og eksistensielle behov - Sosialt nettverk og nettverksarbeid - Bolig og boformer - Kultur og kreativ omsorg - Forebyggende arbeid mot brann, fall og bruddskader - Helse i plan og universell utforming - Velferdsteknologi <p>2c. Rehabilitering <i>Sentrale temaer:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Funksjonsnedsettelse, fysisk, psykisk og sosialt

	<ul style="list-style-type: none"> - Rehabilitering og habilitering - Universell utforming og tilpassing - Motivasjonsteori - Undervisning, veiledning og rådgivning, individuelt og i grupper - Trening for å gjenvinne ferdigheter - Tekniske hjelpemidler - Nye arbeidsmønstre, alternative framgangsmåter og arbeidsteknikker - Tilrettelegging av omgivelsene i hjem, nærmiljø. - Likemannsarbeid og selvhjelpsgrupper - Bruker- og interesseorganisasjoner
Arbeidskrav	<p>Arbeidskravene består av 3 produkter:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Individuell skriftlig oppgave • Gruppeoppgave med tilhørende muntlig presentasjon • Individuelt refleksjonsnotat om egen læring
Vurdering	<ul style="list-style-type: none"> • Vurdering av individuelle arbeidskrav med karakter A-F • Vurdering av arbeidskrav i gruppe med presentasjon. Vurderes til bestått/ikke bestått • Refleksjonsnotat vurderes til bestått/ ikke bestått <p>Arbeidskravene er obligatoriske og gir grunnlag for emnekarakter</p>
Evaluering	<p>Evaluering av emnet gjennomføres i slutten av emnet på skolens digitale læringsplattform. Evalueringen er beskrevet i skolens kvalitetssystem.</p>
Litteratur	<p>For relevant litteratur i studiet henvises studenter til oppdaterte litteraturlister på skolen hjemmeside, http://fagskolen.ostfoldfk.no/</p>

Emne 3: Behandling, pleie og omsorg ved sykdom, skader og funksjonsnedsettelse

Emnekode	01HH12C
Omfang	16 studiepoeng
Innhold	Emne 3 fokuserer på den geriatriske pasient og hvordan kompleksiteten gir konsekvenser for omsorgsutøvelsen. Emnet tar for seg somatiske sykdommer, skader og funksjonsnedsettelse, demens, psykiske lidelser med tanke på mulige årsaker, forekomst, symptomer, diagnostisering og behandling. Emnet omhandler også omsorg ved livets slutt.
Læringsutbytte	<p>Kunnskaper Studenten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • har kunnskap om den geriatriske pasienten, polyfarmasi og om hvordan sykdom og funksjonssvikt kan opptre annerledes og mer komplekst hos eldre enn hos yngre mennesker • har kunnskap om aldersrelaterte sykdommer: diagnostikk, behandling, sykepleie, rehabilitering og lindrende omsorg • har kunnskap om demens, psykiske lidelser hos eldre og personsentrert omsorg • har innsikt i nasjonale planer, retningslinjer og anbefalinger knyttet til aldersrelaterte sykdommer og skader • har kunnskap om faglige verktøy for kartlegging av sykdom, skade og funksjonsnedsettelse hos eldre • kan oppdatere sin kunnskap om behandling, sykepleie, rehabilitering og lindrende omsorg ved sykdom, skader og funksjonsnedsettelse hos eldre <p>Ferdigheter Studenten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan anvende kunnskap om den geriatriske pasienten, og om sykdom, skader og funksjonsnedsettelse hos eldre, i behandling og rehabilitering, og til å planlegge og iverksette tiltak som ivaretar den eldre behov for aktivitet, pleie og omsorg • kan kartlegge og rapportere tilstand og funksjonsnivå hos eldre ved hjelp av standardiserte observasjonsskjemaer og kartleggingsverktøy • kan kartlegge utfordrende atferd, og identifisere faglige og etiske problemstillinger og behov for tilrettelegging og tillitskapende tiltak • kan kartlegge situasjoner hos pasienter i livets slutfase, og identifisere faglige og etiske problemstillinger og behov for å iverksette tiltak • kan anvende kommunikasjonsformer og teknikker for å oppnå tillit, brukermedvirkning og å unngå krenkelser og overgrep <p>Generell kompetanse Studenten:</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • kan utføre sitt arbeid i tråd med yrkesetiske retningslinjer og pasient- og brukerrettighetsloven, og kan ivareta brukerens integritet og faglig forsvarlighet i yrkesutøvelsen • kan utføre behandling, rehabilitering og lindrende omsorg til eldre pasienter med akutte, kroniske og progredierende sykdommer og skader • kan utføre miljøbehandlingstiltak som ivaretar personsentrert omsorg for personer med demens og/eller psykiske lidelser
<p>Tema</p>	<p>3a. Den geriatriske pasienten Sentrale tema:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sammenheng mellom aldersforandringer, sykdom og funksjon - Skrøpelige eldre - Multisykdom og sammensatte behov - Geriatrisk utredning <p>3b. Somatiske sykdommer, skader og funksjonsnedsettelse hos eldre Sentrale tema:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sansesvikt - Observasjoner og sykepleie til akutt syke gamle - Akutte sykdommer, funksjonssvikt og skader, diagnostikk, behandlingsprinsipper - Sykepleie til akutt syke, eldre pasienter - Progredierende og kroniske sykdommer, diagnostikk og behandlingsprinsipper - Sykepleie til eldre pasienter med progredierende og kroniske sykdommer - Medikamenter og medikamenthåndtering: observasjoner og bivirkninger. - Sykdom og konsekvenser for personlig hygiene, munnhelse, ernæring, bevegelse og aktivitet, eliminasjon, respirasjon og sirkulasjon - Smerter og smertelindring - Omsorg ved livets slutt <p>3c. Forvirringstilstand (delirium) Sentrale tema:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Delirium - diagnostikk og årsaker - Forebygging, tiltak og begrensning av delirium <p>3d. Demens Sentrale tema:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Biologiske, psykologiske og miljømessig aspekter ved demens, utredning og diagnostikk - Personsentrert omsorg - Kommunikasjon og samhandling - Miljøbehandling- fysiske rammer og tilrettelegging, psykososialt miljø, metoder og aktiviteter - Forståelse av utfordrende atferd - Bruk av tvang, etiske og juridiske retningslinjer, utfordringer og dilemmaer - Samarbeid med pårørende

	<p>3e. Psykiske lidelser hos eldre</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sentrale tema: - Psykiske lidelser, utredning og diagnostikk - Medikamentell og ikke-medikamentell behandling - Kommunikasjon og samhandling - Miljøbehandling- psykososialt miljø, metoder og aktiviteter - Bruk av tvang, etiske og juridiske retningslinjer, utfordringer og dilemmaer - Selvmord - Rusmisbruk
Arbeidskrav	<ul style="list-style-type: none"> • Prosjektoppgave i gruppe. Oppgaven skal presenteres i klassen • Individuell oppgave knyttet til prosjektoppgaven. • Individuell refleksjon over egen læring.
Vurdering	<ul style="list-style-type: none"> • Vurdering av individuelt arbeidskrav med karakter A-F • Vurdering av arbeidskrav i gruppe med presentasjon med karakter A-F. • Refleksjonsnotat vurderes til bestått/ ikke bestått <p>Arbeidskravene er obligatoriske og gir grunnlag for emnekarakter</p>
Evaluering	<p>Evaluering av emnet gjennomføres i slutten av emnet på skolens digitale læringsplattform. Evalueringen er beskrevet i skolens kvalitetssystem.</p>
Litteratur	<p>For relevant litteratur i studiet henvises studenter til oppdaterte litteraturlister på skolen hjemmeside, http://fagskolen.ostfoldfk.no/</p>

Emne 4: Organisering, system og ledelse

Emnekode	01HH12D
Omfang	7 studiepoeng
Innhold	Emne 4 tar for seg ulike aktører, organsiering og samhandling i et pasientforløp. Emnet skal gi studenten en økt bevissthet over egen yrkesrolle og ansvar og man fokuserer på kommunikasjon, veiledning og samhandling opp i mot den enkelte pasient, andre fagpersoner og mellom ulike tjenesteytere.
Læringsutbytte	<p>Kunnskaper Studenten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • har innsikt i pasientforløp og kunnskap om aktørenes roller og ansvar • har kunnskap om tverrfaglig og flerfaglig samarbeid, om saksbehandling og om koordinering av helsetjenester • har kunnskap om ledelse, medarbeiderskap og organisasjonskultur i virksomheter i helse- og omsorgssektoren • har kunnskap om familieomsorg og frivillig arbeid • har kunnskap om veiledning og pedagogiske prinsipper • har kunnskap om kunnskapsbasert praksis og kjennskap til omsorgsforskning • har kunnskap om velferdsteknologi og innovasjon i helse- og omsorgssektoren • forstår at en velfungerende helsetjeneste bidrar til verdiskapning i samfunnet <p>Ferdigheter Studenten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan anvende kunnskap om pasientforløp og om aktørenes roller og ansvar • kan anvende kunnskap om tverrfaglig og flerfaglig samarbeid, om saksbehandling og om koordinering av helsetjenester • kan anvende kunnskap om veiledning og pedagogiske prinsipper til å informere og veilede brukere og pårørende • kan anvende kunnskap om medarbeiderskap og organisasjonskultur for å bidra til et godt arbeidsmiljø • kan kartlegge observasjoner, bruke IKT i dokumentasjon og rapportering i helse- og omsorgssektoren • kan anvende velferdsteknologi • kan anvende relasjonskompetanse i samarbeid med familie, frivillig arbeid og annet nettverk • kan anvende kunnskap om kunnskapsbasert praksis og kjennskap til omsorgsforskning <p>Generell kompetanse Studenten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan bygge relasjoner med kollegaer, og på tvers av avdelinger og etater i samarbeid om tjenestetilbud i helse- og omsorgssektoren

	<ul style="list-style-type: none"> • kan bidra til å utvikle arbeidsmetoder og tjenestetilbud på arbeidsplassen, gjennom kunnskapsdeling, veiledning og etisk refleksjon
Tema	<p>4a. Aktører i pasientforløpet</p> <ul style="list-style-type: none"> – Familieomsorg – Kommunale helse- og omsorgstjenester – Spesialisthelsetjeneste – Frivillige organisasjoner <p>4b. Organisering og samhandling</p> <ul style="list-style-type: none"> - Organisering og ledelse - Samhandling og koordinering av tjenestetilbudene - LEON- prinsippet - Samarbeid med familie og frivillige aktører - Tverrfaglig- og flerfaglig samarbeid <p>4c. Yrkesutøvelse og arbeidsverktøy</p> <ul style="list-style-type: none"> - Yrkesrolle og identitet - Kunnskapsbasert praksis - Arbeidskultur, kreativitet og endringskompetanse - Utviklingsarbeid - Kultur mangfold og yrkesutøvelse - Individuell plan - E-helse - Dokumentasjon og IKT - Velferdsteknologi - Saksbehandling <p>4d. Kommunikasjon og veiledning</p> <ul style="list-style-type: none"> - Relasjonskompetanse - Kommunikasjons- og veiledningskompetanse - Grunnleggende pedagogiske prinsipper
Arbeidskrav	<p>Arbeidskravene består av 3 produkter:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Individuell skriftlig oppgave • Gruppeoppgave med tilhørende muntlig presentasjon • Individuelt refleksjonsnotat om egen læring
Vurdering	<ul style="list-style-type: none"> • Vurdering av individuelle arbeidskrav med karakter A-F • Vurdering av arbeidskrav i gruppe med presentasjon. Vurderes til bestått/ikke bestått • Refleksjonsnotat vurderes til bestått/ ikke bestått <p>Arbeidskravene er obligatoriske og gir grunnlag for emnekarakter</p>
Evaluerings	<p>Evaluerings av emnet gjennomføres i slutten av emnet på skolens digitale læringsplattform. Evalueringen er beskrevet i skolens kvalitetssystem.</p>
Litteratur	<p>For relevant litteratur i studiet henvises studenter til oppdaterte litteraturlister på skolen hjemmeside, http://fagskolen.ostfoldfk.no/</p>

Emne 5 Hovedprosjekt

Emnekode	01HH12D
Omfang	14 studiepoeng
Innhold	<p>Dette emnet er et obligatorisk fordypningsarbeid. Tema for fordypningen skal være praksisrettet, og konkret knyttet til praksis og et eller flere temaer i utdanningens emner. Studentene skal gjennom fordypningsarbeidet vise refleksjon og bruke både teori og erfaringer fra praksis. Hovedprosjektet skal gjennomføres i grupper på 4-6 studenter.</p> <p>Tema for fordypningsarbeidet skal være praksisrettet og konkret være knyttet til gjennomgått praksis, refleksjon og et eller flere temaer i utdanningens emner. Studenten skal gjennom fordypningsarbeidet vise refleksjon og bruke teori og erfaringer fra praksis.</p>
Læringsutbytte	<p>Kunnskaper Studenten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • har kunnskap om prosjekt som arbeidsmetode for å løse utfordringer i yrkesfeltet knyttet til helse, aldring og aktiv omsorg • har kunnskaper innenfor et selvvalgt fordypningstema innen fagfeltet knyttet til helse, aldring og aktiv omsorg • forstår sin faggruppes betydning i yrkesfeltet og kan drøfte sammenhengen mellom teori og praksis innen fagfeltet helse, aldring og aktiv omsorg • har innsikt i relevante lover, forskrifter og planverk som gjelder fagfeltet knyttet til helse, aldring og aktiv omsorg <p>Ferdigheter Studenten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan kartlegge en situasjon innenfor fagfeltet knyttet til helse, aldring og aktiv omsorg, identifisere en faglig problemstilling og behov for iverksetting av tiltak • kan finne informasjon og fagstoff som er relevant for fordypningsoppgavens problemstilling • kan anvende faglig kunnskap innen fagfeltet helse, aldring og aktiv omsorg på en teoretisk problemstilling <p>Generell kompetanse Studenten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • har utviklet en etisk grunnholdning i utøvelsen av arbeidet innen fagfeltet helse, aldring og aktiv omsorg • kan utføre arbeidet etter utvalgte målgrupper innen fagfeltet helse, aldring og aktiv omsorg sitt behov • har forståelse for yrkesetiske prinsipper i sitt arbeid i innenfor fagfeltet helse, aldring og aktiv omsorg og etiske retningslinjer i forhold til skriftlige arbeider
Arbeidskrav	<ul style="list-style-type: none"> • Skriftlig prosjektarbeid i gruppe på 7.500 ord +/- 10 % • Presentasjon av prosjektarbeidet • Logg
Vurdering	<ul style="list-style-type: none"> • Vurdering av skriftlig prosjektarbeid og muntlig presentasjon.

	Karakter A-F Arbeidskravene er obligatoriske og gir grunnlag for emnekarakter
Litteratur	For litteratur knyttet til emnet henvises studenten til aktuell litteraturliste for studiet på skolens hjemmeside, http://fagskolen.ostfoldfk.no/